

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 43. Fylke: Østfold.
 Tilleggsspørsmål nr. Herad: Rakkestad .
 Emne: Ting til legedom og vern mot sykdom. Bygdelag:
 Oppskr. av: J.H.Olsen-Smedal, Gard:
 (adresse): Rakkestad. G.nr. Br.nr.

- A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Etter eiga røynsle.
 B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- A) Ringer.
- 1) Fra min barndom i slutningen av forrige århundre kan jeg huske enkelte eldre mennesker-mest kvinner-som brukte ringer på fingrene som middel mot gikt.
  - 2) Ringene var i regelen glatte som giftringer. Det vanlige materialet var messing eller en blanding av kobber og tinn. De ringene jeg kan huske å ha sett, var av disse metallene. Men det er nok mulig at noen brukte ringer av gull eller sølv også. Jeg har hørt om det. Det vanlige var visstnok at "Giktring" var risset inn på innsiden av ringen.
  - 3) Det er mulig at skikken å bruke giktringer er meget gammel, og i min barndom var den kjent av alle, men det var nok ikke så mange som trodde på virkningen av slike ringer. De ble bestilt og kjøpt hos en gull-smed. Prisen kunne variere etter metallet. Det hendte nok av og til at de ble lånt.
  - 4) Jeg kjenner ikke til særlige elektriske ringer. Det er lite sannsynlig at slike har vært brukt her i bygda.

5) Jeg har ikke sett eller hørt om at folk hadde større ringer, tvunnet sammen av metalltråder.

B. Armbånd.

6) Det samme gjelder kjeder og bånd til å ha rundt armen mot gikt og andre sykdommer.

7) Går ut.

8) " " .

C. Hengesmykker.

9) a) At en bar små gjenstander på en snor om halsen mot gikt, er ukjent. Det må i så fall være lenge siden.

b) Går ut.

c) " " ..

d) " " .

D. Belter.

10) I begynnelsen av dette århundre ble Reiersens galvaniske belte brukt en del. Så vidt jeg husker, besto det av 15 galvaniske elementer. Hvert element besto av en kopperplate og en sinkplate med filt imellem og bundet sammen med messingringer. For å få elektrisk strøm skulle beltet dyppes i eddik. Det ble båret på bare huden mot slaphet, gikt og andre sykdommer.

11) Et slikt belte ble kalt elektrisk belte.

12) Det er mulig at det var flere slags belter i bruk, men jeg kjenner ingen andre.

13) Armbånd og hengesmykker ble visstnok ikke lagt i eddik. Som nevnt foran, ble slike gjenstander ikke brukt mot sykdom.

E. Øreringer.

14) Selv om det var sjelden, hendte det at øreringer ble brukt av menn. Skikken gikk av bruk i slutningen av

forrige århundre. Det var mest kvinner som brukte ører-
ringer.

- 15) a) Øreringene kunne være ringformede, hjerteformede, skiveformede, kuleformede eller korsformede, i regelen uten sten.
- b) Gull var det beste metall, men folk som hadde dårlig råd, brukte messing.
- c) Øreringene ble festet gjennom et hull i øreflippen. Hullet ble stukket av en annen person - helst en som hadde litt øvelse i slikt.
- 16) I regelen hadde de ringer i begge ører, men det hendte av og til at de hadde ring bare i ett øre, hvis det vonde lot seg lokalisere til en side.
- 17) Øreringer ble brukt mot hodeverk og øreverk, og noen mente at de skulle skjerpe synet, men da måtte de være av gull.
- 18) Som nevnt ovenfor, var det mest kvinner som bar ører-
ringer. De brukte dem ikke bare til å fordrive syk-
dommer med, men også som smykker. Hos kvinner som ikke
trodde på ringenes legende evne, var det siste den
eneste grunn.
- F. Forskjellige ting.
- 19) Når det gjelder disse spørsmålene, vet jeg intet å
anføre. Den slags overtro har visstnok ikke forekommet
her i bygda.
- 20) Går ut.
- 21) " " .